

ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

พิธีราชาภิเษกเป็นพิธีสำคัญยิ่งสำหรับประเทศที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข พิธีราชาภิเษกในคติไทยเป็นพิธีที่ก่อกระทำทันทีเมื่อพระมหากษัตริย์เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติเพื่อเป็นการประกาศพระเกียรติยศอย่างเป็นทางการว่า พระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่สมบูรณ์แล้ว พระมหากษัตริย์ไทยแทบทุกพระองค์ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยปัจจุบันทรงกระทำพิธีนี้ แต่รายละเอียดของพิธีในแต่ละสมัยและแต่ละรัชกาลมีข้อแตกต่างกันอยู่ กล่าวคือ พิธีราชาภิเษกในสมัยสุโขทัยไม่ปรากฏรายละเอียดของพิธีและไม่ปรากฏว่ามีการถวายการรดน้ำอภิเษก มีปรากฏแต่เพียงว่ามีการถวายมงกุฎ พระขรรค์ชัยศรี และเศวตฉัตร ซึ่งเป็นเครื่องหมายของความเป็นพระมหากษัตริย์ ส่วนพิธีราชาภิเษกในสมัยกรุงศรีอยุธยาและสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ปรากฏรายละเอียดของพิธีเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ พิธีราชาภิเษกสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ยึดแบบอย่างของพิธีราชาภิเษกสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นหลัก แต่ได้เปลี่ยนแปลงและเพิ่มเติมรายละเอียดบางประการ เพื่อให้เหมาะสมกับกาลเวลาและสภาพเหตุการณ์บ้านเมืองสมัยนั้น ๆ

พิธีราชาภิเษกในคติอินเดียไม่ได้เป็นพิธีที่ก่อกระทำทันทีเมื่อพระราชเสด็จขึ้นครองราชสมบัติ แต่เป็นพิธีที่กระทำเมื่อพระราชเสด็จขึ้นครองราชสมบัติเรียบร้อยแล้ว และกองการแสดงพระราชอำนาจที่ยิ่งใหญ่และสถานอันสูงส่งเหนือราชาทั้งหลายทั้งปวง พิธีราชาภิเษกในคติอินเดียปรากฏชื่อพิธีต่าง ๆ กัน ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะพิธีปุณฺธิภิเษก พิธีโชนทรมหาภิเษก และพิธีอภิเษกนิยะ ซึ่งมีการถวายการรดน้ำอภิเษกแก่พระราชาเป็นสาระสำคัญของพิธีเช่นเดียวกัน แต่รายละเอียดปลีกย่อยอื่น ๆ แตกต่างกันอยู่บางประการ เช่น ส่วนประกอบของน้ำอภิเษก มนต์ที่ใช้ในพิธี และขั้นตอนของพิธี เป็นต้น แต่เมื่อได้ศึกษาถึงส่วนที่คล้ายคลึงกันและส่วนที่แตกต่างกันของพิธีทั้งสามนี้แล้ว สามารถสรุปได้ว่าพิธีปุณฺธิภิเษก

และพิธีโขนทรมหาภิเษกมีความคล้ายคลึงกันมากกว่าพิธีอภิเษกนี้ยะ

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบพิธีราชาภิเษกในคติอินเดียและไทยในแต่ละขั้นตอนของพิธีทั้งหมดแล้ว สรุปได้ว่า ไทยรับพิธีราชาภิเษกมาจากคัมภีร์สันสกฤตบางส่วน ส่วนที่คล้ายคลึงกันได้แก่ การถวายการร่อนน้ำอภิเษกแก่พระราชาและการให้ความสำคัญแก่พราหมณ์ในการทำพิธีบางพิธี ส่วนที่แตกต่างกันได้แก่รายละเอียดของพิธีบางพิธีซึ่งเนื่องมาจากความเชื่อทางศาสนาพุทธ เช่น การเจริญพระพุทธมนต์ การใช้ภาษาบาลีในพิธีบางตอน และเนื่องมาจากวัฒนธรรมของไทยในเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อพระมหากษัตริย์ที่ทรงดำรงอยู่ในฐานะที่ใครจะล่วงละเมิดมิได้ ดังนั้นจึงมีการตัดขั้นตอนบางขั้นตอนออกเพื่อให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมและความคิดของไทย เช่น มีการตัดขั้นตอนการตีพระราชาที่พระประยูรวงศ์ควายไม้เรียวอย่างเบา ๆ ออก เป็นต้น

ขอเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์นี้กล่าวถึงพิธีราชาภิเษกซึ่งเป็นพิธีอภิเษกขึ้นเป็นพระราชา ควรมีการศึกษาพิธีอภิเษกชนิดอื่น ๆ เช่น พิธีอภิเษกสมรส พิธีหมั้นอภิเษก (พิธีสงฆ์ น้ำประจําเทศกาล) และพิธีมหาสมณุตตมาภิเษก (พิธีเฉลิมพระยศสมเด็จพระสังฆราช) เป็นต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย